

Antițiganism: exterminare și marginalizare

Romii sunt recunoscuți în multe țări europene, inclusiv în România și Germania, ca minoritate națională. Cu toate acestea, chiar și la 70 de ani după genocid, viața lor cotidiană continuă să fie marcată de discriminare și marginalizare.

Romii sunt minoritatea cea mai puțin tolerată. În toate țările europene ei se confruntă, într-o măsură mai mare sau mai mică, cu dezavantaje multiple. Accesul lor la piața muncii, la educație, la locuințe și la serviciile de sănătate este foarte limitat. Romii sunt mult mai afectați de sărăcie și analfabetism decât restul populației. Etnicii romi înregistrează valori mult mai scăzute la toți indicatorii ce măsoară calitatea vieții și au o speranță de viață mai mică decât neromii din vecinătatea lor. Istoria opresiunii împotriva romilor încă își lasă amprentă în prezent, iar marginalizarea și precaritatea sunt reproduse de la o generație la alta. În consecință avem decalaje socio-economice foarte mari între romi și neromi.

Un studiu din 2011 al Agentiei pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene rezuma situația romilor în Europa în felul următor: „Rezultatele sunt îngrijorătoare din mai multe puncte de vedere. Cu toate că guvernele și societățile sunt conștiente că romii sunt marginalizați și discriminati, amploarea și asemănarea formelor de discriminare în toate statele membre ale Uniunii Europene sunt izbitoare și demonstrează neîndoelnic necesitatea unor acțiuni urgente și eficiente pentru ameliorarea situației.”

Chiar dacă, prin mai multe dispoziții privind drepturile omului, romilor le este garantat accesul egal la drepturi și îndatoriri, Comisia Europeană constată în 2011: „Din cele 10-12 milioane de romi care se estimează că trăiesc în Europa, un procent important face obiectul prejudecătilor, intoleranței, discriminării și exclusiunii sociale în viața de zi cu zi. Aceștia sunt marginalizați și trăiesc în condiții socio-economice foarte precare - lucru inaceptabil în Uniunea Europeană începutului de secol 21.”

În medie, 90% dintre romi trăiesc sub pragul sărăciei. Aproximativ 45% dintre romi locuiesc în case cărora le lipsește cel puțin una dintre următoarele facilități de bază: bucătărie interioară, toaleta interioară, duș sau baie interioară și energie electrică.

În România, doar aproximativ 50% dintre romi au asigurare de sănătate, în timp ce populația neromă este asigurată în proporție de 80%. La întrebarea dacă cineva din gospodăria lor a fost nevoie să se culce înfometat cel puțin o dată în luna anterioară, 60% dintre romi au răspuns afirmativ. În comparație, doar 10% dintre neromii au fost nevoiți să răspundă afirmativ la această întrebare. Mai puțin de 30% dintre romi vor beneficia de o pensie la bătrânețe, față de 75% dintre neromii.

În 2015, un studiu al Consiliului Național Român pentru Combaterea Discriminării arăta că romii erau priviți de 40% dintre cei intervievați ca „o problemă”, 21% numindu-i chiar un „pericol”. Romii sunt grupul social cel mai puțin agreeat, 51% dintre respondenți nu ar accepta să aibă colegi de muncă romi.

Și în Germania situația este comparabilă. Agenția Federală pentru Combaterea Discriminării constată în 2014: „Romii și sinti sunt percepți de un segment considerabil al populației majoritar germane ca fiind cetățeni inferiori. Attitudinile față de această minoritate, care de secole trăiesc în Europa, sunt marcate de ignoranță și partial de respingere fățușă. 19% dintre cei intervievați au o părere ferm negativă despre romi și sinti. În comparație cu alte minorități, ei sunt priviți cu cea mai puțină simpatie, sunt cei mai puțin doriti vecini, iar stilul lor de viață este adesea considerat diferit de cel al majorității”.

Aresel! Ziua Rezistenței Romilor. Cluj, 14 mai 2019. Arhiva Mișcării Aresele

Combaterea antițiganismului. Rezistența romilor!

Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) numea antițiganismul „un tip aparte de racism îndreptat împotriva romilor”. Antițiganismul reprezintă „o ideologie bazată pe superioritate rasială, o formă de dezumanizare [...] alimentată de discriminări istorice, care se exprimă, printre altele, prin violență, discursuri instigatoare la ură, exploatare, stigmatizare și discriminare flagrantă.”

Antițiganismul este adânc înrădăcinat în patrimoniul nostru istoric. De aproape 1000 de ani, romii din Europa sunt stigmatizați, abuzați, neînțeleși, excluși din societate. De-a lungul anilor, ei au fost transformați în tăpi îspașitori pentru tot felul de probleme. Ideologia din spatele antițiganismului se bazează pe presupunerea că există o diferență fundamentală între „ei” și „noi”. Rostul acestui presupunere este de a justifica un sentiment de superioritate morală față de „celălalt” și de a-i refuza chiar și cele mai elementare drepturi ale omului. Consecința în plan politic este că romilor le este câteodată negat chiar și dreptul fundamental la viață.

Acțiunile statului și ale societății civile împotriva discriminării romilor nu pot avea succes dacă nu sunt planificate și realizate împreună cu cei în cauză. Acest lucru necesită și lupta împotriva prejudecătilor și a discriminării. În România, până în anul 1856, romii au fost nevoiți să trăiască 500 de ani în sclavie. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, Germania nazistă și aliații ei, inclusiv România, au urmărit anihilarea romilor. Asumarea răspunderii pentru aceste crime și ancorarea lor în conștiința civică nu este doar o datorie morală a populației majoritar, ci o condiție fără de care convețuirea și conlucrarea deschisă și onestă sunt imposibile. Comemorarea genocidului împotriva romilor poate servi urmașilor generației Holocaustului drept prilej pentru a-și aminti de răspunderea pe care o au față de societate și pentru a-i sensibiliza în legătură cu orice formă de racism și discriminare.

Mii de activiști și cetățeni romi au ieșit în stradă în mai multe orașe din România pentru a celebra Ziua Rezistenței Romilor și a protesta împotriva rasismului antirom al politicienilor. Ei au cerut politicienilor să nu mai folosească romii ca masă de manevră în timpul campaniilor electorale, să le asculte vocile și să țină cont de nevoile lor prin elaborarea de politici reale de incluziune.

Aresel! Ziua Rezistenței Romilor. București, 18 mai 2019.
Fotografie de Gabriel Bălănescu, Arhiva Mișcării Aresele

